

تدوین پروتکل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با استفاده از روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) در موضوع تحلیل فرآیند مشارکت اجتماعی در طرح‌های توسعه شهری

اسماعیل کلاته رحمانی^۱

کوروش افضلی^۲

جواد معینی‌الدینی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۳

چکیده

بیان مسئله: مصاحبه نیمه‌ساختاریافته از جمله مهم‌ترین اجزاء و ابزار گردآوری داده در تحقیقات کیفی است. با کمک این ابزار امکان برقراری ارتباط مستقیم با مصاحبه‌شونده برقرار می‌شود؛ و همچنین می‌توان به ارزیابی عمیق‌تر ادراک‌ها، نگرش‌ها، علایق و آرزوهای آزمودنی‌ها پرداخت. به‌منظور رواسازی بیشتر یک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته می‌توان فرآیند ساخت، ارزیابی و اجرای آن را به‌صورت علمی در قالب پروتکل مصاحبه تدوین نمود.

اهداف: این مقاله با هدف آشنایی پژوهشگران با روش پالایش پروتکل مصاحبه^۱ نگاشته شده و همچنین از دیگر اهداف این مقاله رواسازی بیشتر ابزار تحقیق در پژوهش‌های مصاحبه محور است.

روش: در این مقاله از روش پالایش پروتکل مصاحبه^۲ که به‌اختصار (IPR) نامیده می‌شود، برای تدوین پروتکل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسش‌های آن استفاده می‌شود. این روش شامل چهار مرحله بوده که هر مرحله شامل زیر روش‌هایی است. مراحل و زیر روش‌های این روش به‌صورت ۱- انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های تحقیق (ماتریس پروتکل مصاحبه) ۲- ساخت گفتگویی مبتنی بر پژوهش (جدول تدوین انواع پرسش‌ها) ۳- دریافت بازخوردها (چک‌لیست) ۴- اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه (روش میدانی) می‌باشد.

یافته‌ها: اطلاعات به‌دست‌آمده از اجرای هر گام از روش پالایش مصاحبه به انضمام تغییراتی در هر گام در جامعه آماری متناسب با گام‌های سوم (۵ متخصص در موضوع تحقیق) مرحله چهارم (۵ عضو جامعه آماری) روش پالایش پروتکل مصاحبه.

نتایج: برای تدوین یک پروتکل مصاحبه خوب لازم است مجموعه از معیارهای ساختاری و محتوایی در زمان تدوین پروتکل مصاحبه به‌صورت مستمر با روش چهارمرحله‌ای پالایش پروتکل مصاحبه مورد بررسی و پالایش قرار گیرند تا مصاحبه از روایی بالایی برخوردار باشد.

واژگان کلیدی: پالایش پروتکل مصاحبه، روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، روش مصاحبه، پروتکل مصاحبه

۱. دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشگاه آزاد واحد کرمان، کرمان، ایران

E-mail: Rahmani.abs@gmail.com 09362903367

۲. استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

E-mail: Kkafzali1@gmail.com 09131417291

۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

E-mail: javadmoinaddini@gmail.com 09132953153

مصاحبه‌ها از مهم‌ترین فنون گردآوری داده هستند که "داده‌های کیفی مفصل و غنی را به‌منظور درک تجربه زیسته شرکت‌کنندگان، چگونگی توصیف تجاربشان و معنا و مفهوم این تجارب را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد (کافمن و بارکومب^۳، ۲۰۲۰: ۱، کاستیلو-مونتویا^۴، ۲۰۱۶: ۸۱۱). در تمامی اشکال پارادایم‌های تحقیق، بیشتر داده‌ها از طریق مصاحبه‌ها جمع‌آوری شده و مصاحبه امر ضروری است که به محققین اجازه می‌دهد پدیده‌ها را از نظر اشخاص و طرز نگاهشان بفهمند (مریام، ۲۰۱۶، به نقل از عبدالمجید و همکاران، ۲۰۱۷). بین انواع مختلف مصاحبه، این تحقیق به مصاحبه نیمه‌ساختاریافته می‌پردازد. مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته معمولاً در یک زمان از پیش تعیین شده و مکانی خارج از رویدادهای روزمره برنامه‌ریزی می‌شوند. داده‌های گردآوری شده به‌وسیله مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته به‌عنوان قدرتمندترین راهی که ما تلاش می‌کنیم تا ممنوعانمان را درک کنیم توصیف شده است. (دیکوبلوم و کرابتری^۵، ۲۰۰۶). برای تولید یک مصاحبه که از روایی برخوردار باشد نیازمند تدوین پروتکل تولید، ارزیابی و اجرای مصاحبه هستیم. نوشتن پروتکل مصاحبه ابزاری برای کمک به مصاحبه‌کننده است و به او کمک می‌کند تا مهم‌ترین اطلاعاتی که تلاش می‌کند به دست آورد را مشخص کند. پروتکل مصاحبه به مصاحبه‌کننده کمک می‌کند تا نکات کلیدی که او باید در طول مصاحبه پیگیری کند را فراموش نکند. همچنین به مصاحبه‌کننده یادآوری می‌کند تا نکات مهم اطلاعات، مانند بیان هدف مصاحبه، آنچه برای گردآوری داده‌ها انجام خواهد گرفت و نگرانی مربوط به محرمانه بودن را برای مصاحبه‌شونده بازگو کند (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۷۹). به‌طور خلاصه می‌توان گفت که تهیه پروتکل مصاحبه با هدف به‌کارگیری خطوط اساسی پژوهش به نحوی که محقق از پوشش همه موضوعات مرتبط اطمینان حاصل نماید، انجام می‌شود (پاتون^۶، ۲۰۱۵). در این مقاله سعی می‌شود پروتکل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته برای موضوع "تحلیل فرآیند مشارکت اجتماعی در جهت دستیابی به الگویی برای برنامه‌ریزی راهبردی توسعه محله‌ای (مطالعه موردی: محله سرشور شهر مشهد)" تدوین شود. از این رو مسئله اصلی این مقاله نحوه تدوین پروتکل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بر اساس روش پالایش پروتکل مصاحبه مرسوم به (IPR) می‌باشد، این روش اولین بار در مقاله میلگاروس کاستیلو-مونتویا در سال ۲۰۱۶ طی مقاله‌ای توسط این شخص عنوان می‌شود. این مدل شامل چهار مرحله به‌قرار زیر است.

الف- اطمینان از اینکه پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های پژوهش منطبق است

ب- ساخت گفتگویی مبتنی بر پژوهش (سازمان‌دهی پروتکل مصاحبه به‌منظور خلق مکالمه مبتنی بر پژوهش)

ج- دریافت بازخورد درباره پروتکل مصاحبه

د- اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۰ به نقل از کاستیلو-مونتویا: ۲۰۱۶). هر کدام از مراحل گفته شده شامل زیر روش‌هایی است که برای تنظیم و پالایش پروتکل مصاحبه از آن‌ها استفاده می‌شود. باتوجه به اهمیت مصاحبه‌ها در کسب داده‌های کیفی عمیق و باتوجه به کمبود اطلاعات در زمینه تدوین پروتکل مصاحبه برای تحقیقات کیفی و خارج نمودن این فرایند از حالت سلیقه‌ای و سوق دادن فرایند تنظیم مصاحبه به‌صورت علمی در قالب پروتکل مصاحبه، در این مقاله سعی می‌شود علاوه بر معرفی گام‌ها و زیر روش‌های هر گام در روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) از این روش برای تدوین یک پروتکل مصاحبه استفاده شود. باتوجه به مطالب گفته شده سؤال اصلی این مقاله را می‌توان این‌گونه مطرح نمود:

چگونه پروتکل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته برای رسیدن به درصد بالایی از روایی پالایش می‌شود؟

پیشینه پژوهش

در ارتباط با پیشینه این موضوع کاستیلو-مونتویا در سال ۲۰۱۶ طی مقاله‌ای با عنوان "آماده شدن برای تحقیق مصاحبه محور: چارچوب پالایش پروتکل مصاحبه" برای اولین بار از این روش سخن گفت. در این مقاله این روش به‌اختصار (IPR) نام‌گذاری شده که مخفف سه کلمه Interview Protocol Refinement می‌باشد. در این مقاله روش (IPR) در قالب چهار مرحله ۱- انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های تحقیق ۲- ساخت گفتگویی مبتنی بر پژوهش ۳- دریافت بازخوردها ۴- اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه مطرح شده که نویسنده از داده‌ها و مصاحبه‌های سایر پژوهش‌ها به‌عنوان مثال‌های عملی استفاده می‌نماید. نویسنده در پایان این مقاله نتیجه می‌گیرد که

برای افزایش روایی تحقیقات کیفی و افزایش کیفیت داده‌های به‌دست‌آمده از تحقیقات مصاحبه محور می‌توان از روش (IPR) استفاده نمود. یانگ و همکاران در سال ۲۰۱۸ در مقاله‌ای با عنوان پالایش پروتکل مصاحبه: تنظیم دقیق سؤالات مصاحبه تحقیقات کیفی برای جمعیت‌های چندنژادی در مالزی^۱ از روش (IPR) برای تدوین سؤالات یک مصاحبه و پالایش آن استفاده می‌کنند. در این مقاله نتیجه می‌شود که استفاده از روش IPR به‌منظور پالایش سؤالات مصاحبه باعث شده است که انطباق خوبی بین سؤالات مصاحبه با سؤالات و اهداف پژوهش حاصل شود، مصاحبه به‌صورت گفتگویی پژوهش محور انجام شود، بازخوردهای مفید برای سؤالات تدوین شده به دست آید و روایی و پایایی سؤالات محاسبه با تست آزمایشی آن افزایش یابد. استفاده از این مدل در تدوین سؤالات مصاحبه برای تحقیق مذکور همچنین به فهم و درک بهتر سؤالات از طرف مصاحبه‌شوندگان انجامیده و همچنین پژوهش را به رسیدن به اهداف خود یاری رسانده است. بنی‌اسدی و صالحی در سال ۱۳۹۸ در مقاله‌ای با عنوان "مقدمه‌ای بر اصول و فرآیند ساخت و رواسازی پروتکل مصاحبه" در خصوص عوامل اصلی تشکیل‌دهنده پروتکل مصاحبه و نحوه تدوین آن، ابتدا به اجزای یک پروتکل مصاحبه در چهار بخش متن اولیه، سؤالات، سرنخ‌ها و متن پایانی تمرکز نموده و در انتهای مقاله به توضیح روش پالایش پروتکل مصاحبه به‌منظور رواسازی پروتکل مصاحبه در تحقیقات کیفی پرداخته‌اند. در بخش پایانی و نتیجه‌گیری این مقاله چارچوب چهارمرحله‌ای پالایش مصاحبه به‌منظور افزایش روایی و پایایی پروتکل مصاحبه تشریح و ارتباط آن با فرایند تدوین پروتکل مصاحبه در قالب نقشه‌ای مفهومی ارائه شده است. عبدالمجید و همکاران در سال ۲۰۱۷ در مقاله‌ای با عنوان "راهنمای کردن مصاحبه‌ها در تحقیقات کیفی: عملیاتی‌سازی و درس‌های آموخته شده" این مقاله با اجرای مصاحبه بر روی دو کارمند در زمینه رضایت شغلی در مالزی مدلی ۵ مرحله‌ای برای تدوین مصاحبه برای تحقیقات آزمایشی و کوچک‌مقیاس که مقدمه‌ای بر مطالعات بزرگ‌تری هستند، مطرح می‌نماید. این مدل شامل: گام‌های ۱- تدوین شفاف سؤالات مصاحبه ۲- بازبینی سؤالات مصاحبه توسط متخصصان ۳- انتخاب مشارکت‌کننده (مصاحبه‌شونده) ۴- اجرای مصاحبه ۵- گزارش اصلاحات صورت گرفته، جاکوب و فرگوسن در سال ۲۰۱۲ طی مقاله‌ای با عنوان "نوشتن پروتکل‌های مصاحبه و ساخت مصاحبه: نکاتی برای دانشجویان" برای ساخت یک پروتکل مصاحبه ۱۰ نکته را یادآور می‌شوند. این نکات شامل موارد زیر است: با متن آغازین شروع کنید، به جمع‌آوری رضایت بپردازید، از یکی از انواع ضبط‌صوت استفاده کنید و فقط یادداشت کوتاه بردارید تا بتوانید با مصاحبه‌شونده تماس مستقیم چشمی داشته باشید، در یک مکان ساکت و نیمه‌خصوصی مصاحبه را انجام دهید، از زمان‌هایی که مشغله کاری شما یا مصاحبه‌شونده زیاد است برای مصاحبه خودداری کنید، نسبت به مصاحبه‌شونده احترام، توجه داشته و به صحبت‌های وی علاقه نشان دهید، از مهارت مشاوره برای کمک به بهتر شدن مصاحبه استفاده کنید، به صحبت‌های مصاحبه‌شونده به‌دقت گوش کنید، با متن پایانی، مصاحبه را به اتمام برسانید. با کاوش و سرچ در پایگاه‌های داده مشخص شد از زمان چاپ اولین مقاله در ارتباط با روش پالایش مصاحبه (IPR)، (مقاله کاستیلو- مونتویا در سال ۲۰۱۶) از این مقاله تا به حال در ۶۳۲ عنوان مقاله به زبان انگلیسی استفاده شده است. موارد استفاده از این مقاله برای تنظیم بخشی از مصاحبه در طیف وسیعی از موضوعات از جمله سلامت، مدیریت، تجارت و مسائل اجتماعی مورد استفاده قرار گرفته است و همچنین در مواردی نظیر مقاله "ترسیمی از تحلیل استقرایی در تحقیقات کیفی" نوشته پیارسه^۲ در سال ۲۰۱۹ و همچنین در مقاله‌ای با عنوان "درکی از رویکردهای کیفی کمتر استفاده شده برای ساخت تحقیقات زیست‌محیطی در نیجریه" در سال ۲۰۱۷ نوشته اومه کافور^۳، از محتوای روش پالایش مصاحبه و برخی گام‌های آن استفاده شده است.

روش انجام پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی بوده و به لحاظ ماهیت توصیفی - تحلیلی می‌باشد. به‌منظور انجام این پژوهش در بخش مبانی نظری از روش اسنادی استفاده شده است (بنی‌اسدی، صاحبی، ۱۳۹۸: ۱۸۲). به‌منظور گردآوری مبانی نظری لازم برای این پژوهش بر اساس روش مذکور ملاک انتخاب و تعیین اسناد، سودمندی و به‌روز بودن منابع و ارتباط با موضوع پژوهش بوده که در این راستا مقالات و کتب به زبان فارسی و انگلیسی گردآوری شد. پس از گردآوری منابع با مرور اولیه اسناد به‌دست‌آمده و سنجش ملاک‌های انتخاب، اسناد گزینش شده با ابزار فیش‌برداری مورد بررسی قرار گرفت.

همچنین روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) شامل چهار مرحله است که هر کدام از مراحل این روش نیازمند استفاده از زیرروشهایی تعریف شده می‌باشد. در ادامه به مراحل این روش و زیر روش‌های انجام آن می‌پردازیم.

گام اول: اطمینان از اینکه پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های پژوهشی منطبق است

در مرحله اول از روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) از ماتریس پروتکل مصاحبه استفاده می‌شود. در این ماتریس پرسش‌های مصاحبه در ردیف‌ها و پرسش‌های پژوهش در ستون‌ها فهرست شده‌اند (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۱). هنگامی که پرسش مصاحبه خاصی ظرفیت بیرون کشیدن اطلاعات مرتبط با پرسش پژوهش را داشته باشد، سلول مربوطه علامت‌گذاری می‌شود (مکسول^۹، ۲۰۱۲) جدول شماره ۱ نمونه ماتریس پروتکل مصاحبه را نشان می‌دهد. با تکمیل ماتریس و ارزیابی آن اگر تعداد زیادی از پرسش‌های مصاحبه با یک پرسش پژوهشی مرتبط بوده و تعداد کمی با پرسش‌های پژوهشی دیگر مرتبط باشد، پژوهشگر آنها را تعدیل می‌کند؛ وگرنه ممکن نیست تا بعد از گردآوری کامل داده‌ها متوجه شکاف اطلاعاتی بالقوه شود (کاستیلو-مونتویا^{۱۰}، ۲۰۱۶: ۸۲۱).

جدول ۱. تعیین حجم نمونه

پرسش‌های مصاحبه	اطلاعات زمینه‌ای	پرسش پژوهشی ۱	پرسش پژوهشی ۲	پرسش پژوهشی ۳
پرسش اول مصاحبه	*			
پرسش دوم مصاحبه	*			
پرسش سوم مصاحبه		*		
پرسش چهارم مصاحبه		*	*	
پرسش پنجم مصاحبه			*	
پرسش ششم مصاحبه			*	*
پرسش هفتم مصاحبه			*	*
پرسش هشتم مصاحبه		*	*	*
پرسش نهم مصاحبه	*			
پرسش دهم مصاحبه	*			

منبع: کاستیلو-مونتویا، ۲۰۱۶: ۸۲۱

با استفاده از این ماتریس و انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های پژوهشی از گردآوری و انباشت داده‌های اضافی جلوگیری می‌شود همچنین پژوهشگر از پوشش هدف‌های مورد نظر در پرسش‌های مصاحبه آگاه شده و از این رهگذر به افزایش روایی پژوهش کمک می‌کند (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۱).

گام دوم: ساخت گفتگویی مبتنی بر پژوهش^{۱۱}

مصاحبه از یک سو ابزار پژوهش علمی است و از سوی دیگر ابزاری برای گفتگو درباره یک موضوع خاص است (زنده بودی، ۱۳۸۹) برای یک مصاحبه مؤثر نیازمند به برقراری تعادل میان این دو وجه یک مصاحبه هستیم. به زبان ساده مصاحبه نباید صرفاً به زبان دانشگاهی، خشک و رسمی بوده و نه باید به سطح یک گفتگوی ساده صمیمی تقلیل یابد. از این رو کاستیلو-مونتویا (۲۰۱۶) این تعادل میان پژوهش و گفتگو را گفتگوی مبتنی بر پژوهش نامیده و معتقد است "تحقق چنین گفتگویی مستلزم تدوین پروتکل مصاحبه‌ای است" که شامل:

الف- پرسش‌های مصاحبه به گونه‌ای متفاوت از پرسش‌های پژوهش نوشته شوند.

ب- سازماندهی مصاحبه‌ای که پیرو قواعد اجتماعی گفتمان روزمره است.

ج- تنوع پرسش‌ها

د- متنی با پرسش‌های پیگیرانه و برانگیزاننده (کاستیلو-مونتویا، ۲۰۱۶: ۸۱۳).

به‌منظور کنترل این گام می‌توان از جدولی با توضیح انواع پرسش‌های مصاحبه استفاده نمود. در این جدول نوع پرسش‌ها و توضیحات مربوط به آنها و نمونه‌های عملی از پرسش‌ها نگاشته شده است که محقق می‌تواند از آن به‌منظور تنوع بخشیدن و نظم بخشیدن به سؤالات مصاحبه استفاده نماید.

جدول ۲. انواع پرسش‌های مصاحبه

نوع پرسش	توضیحات نوع سؤال	نمونه* (موضوع: رابطه تحصیلات عالی و مشارکت در محله)
پرسش‌های مقدماتی	پرسش‌های خنثی مبتنی بر اطلاعات عمومی مصاحبه‌شونده که تهدیدآمیز نیستند	در کدام محله متولد شدی؟ به کدام دانشگاه رفتی؟
پرسش‌های انتقالی	پرسش‌هایی که پرسش‌های مقدماتی را به پرسش‌های کلیدی مرتبط می‌کند.	در جواب به سؤال قبل شما به دانشگاه x رفته‌ای، چه تعداد دیگری از هم‌محله‌ای‌های شما به دانشگاه رفته‌اند؟
پرسش‌های کلیدی	پرسش‌هایی که بیشترین ارتباط را با پرسش‌های و اهداف مطالعه دارند	به نظر شما تحصیلات دانشگاهی با میزان مشارکت در محله ارتباط دارد؟ اگر "بله" چه ارتباطی اگر "نه" دلیلش توضیح دهید؟
پرسش‌های پیگیرانه	پرسش‌هایی که به درخواست اطلاعات از شرکت‌کننده کمک می‌کند و جزئیات بیشتر و عمیق‌تری از شرکت‌کننده به دست می‌دهد	در پاسخ به سؤال قبل به رابطه مثبت و منفی بین فرهنگ شهرنشینی و میزان تحصیلات اشاره داشتید منظورتان را با مثال توضیح دهید
پرسش‌های خاتمه‌دهنده	پرسش‌های ساده‌تری که به مشارکت‌کنندگان امکان می‌دهد تا مسائل پیگیری نشده (مواردی که در سؤالات قبلی پژوهشگر در ارتباط با موضوع مورد بحث مغفول مانده است) را مطرح کرده و فرصت خاتمه مصاحبه را فراهم می‌کند.	قبل از این که به نتیجه‌گیری مصاحبه حاضر بپردازیم، آیا موضوع خاصی را در نظر دارید که در موردش صحبت نکردیم؟

* نمونه و موضوع انتخاب شده به‌صورت فرضی برای فهم بهتر سؤالات مطرح شد و در مقاله‌های منبع از مثال‌های دیگری استفاده شده است

منبع: کاستیلو-مونتنو، ۲۰۱۶: ۸۲۳، بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۳

گام سوم: دریافت بازخوردها^{۱۲} درباره پروتکل مصاحبه

در این مرحله پژوهشگر به دنبال دریافت بازخوردها در باره پروتکل مصاحبه تدوین شده با هدف افزایش صحت و اعتمادپذیری پروتکل تدوین شده به‌عنوان یک ابزار پژوهشی است. در این مرحله بعد از تهیه پروتکل مصاحبه با توجه به گام‌های اول و دوم می‌توان از نظرات یک همکار و یا گروه پژوهشی و یا اساتید مرتبط با موضوع پژوهش استفاده نمود. شخصی که در تدوین پروتکل مصاحبه در این بخش همکاری می‌کند بعد از مطالعه دقیق پروتکل مصاحبه پرسش‌ها را خوانده و می‌تواند یا استفاده از روش چک‌لیست، پروتکل مصاحبه و پرسش‌های آن را از نظر ساختار، طول و سبک نوشت و ادراک توسط مشارکت‌کنندگان بررسی نماید. نمونه چک‌لیست بررسی با عنوان بازخورد همکاران در جدول شماره (۳) قابل مشاهده است.

بازخورد می‌تواند اطلاعاتی درباره اینکه آیا شرکت‌کنندگان پرسش‌های مصاحبه را درک خواهند کرد و آیا درک آنها به آنچه پژوهشگر انتظار دارد نزدیک خواهد بود، به پژوهشگر ارائه نماید (پانتون^{۱۳}، ۲۰۱۵: به نقل از کاستیلو-مونتنو^{۱۴}، ۲۰۱۶: ۸۲۴).

جدول ۳. نمونه چک‌لیست "بازخورد همکاران"

ابعاد پروتکل مصاحبه	بله	خیر	بازخوردها به منظور بهبود
ساختار پروتکل مصاحبه	-	-	-
پرسش‌های مقدماتی واقعاً طبیعی هستند			
بیشتر پرسش‌ها، کلیدی بوده و بین پرسش‌های مقدماتی و پایانی قرار داده شده‌اند			
پرسش‌های پایانی مصاحبه بازتابی بوده و فرصتی به شرکت‌کننده برای به اشتراک گذاشتن نظرات نهایی‌اش را می‌دهند			
متنی کوتاه در سرتاسر پروتکل مصاحبه، انتقال سلیس و روان بین حوزه‌های موضوعی را فراهم می‌کند			
مصاحبه‌کننده، مصاحبه را با قدردانی و بیان قصدش از برقراری ارتباط بعدی و پیگیری تمام می‌کند			
به طور کلی، مصاحبه برای بهبود جریان گفتگو سازمان‌یافته است.			
نوشتن عبارات و پرسش‌های مصاحبه	-	-	-
پرسش‌ها/عبارات (به‌کاررفته در مصاحبه) خطای املائی ندارد			
تنها یک پرسش در یک زمان پرسیده می‌شود			
اغلب پرسش‌ها از شرکت‌کنندگان می‌خواهند احساسات و تجاربشان را توصیف کنند			
پرسش‌ها عمدتاً باز پاسخ هستند			
پرسش‌ها به شیوه غیر قضاوتی نوشته شده‌اند			
طول پروتکل مصاحبه	-	-	-
همه پرسش‌ها ضروری هستند			
پرسش‌ها/عبارات مختصر هستند			
ادراک مطالب	-	-	-
پرسش‌ها/عبارات عاری از زبان علمی هستند			
درک پرسش‌ها/عبارات آسان است			

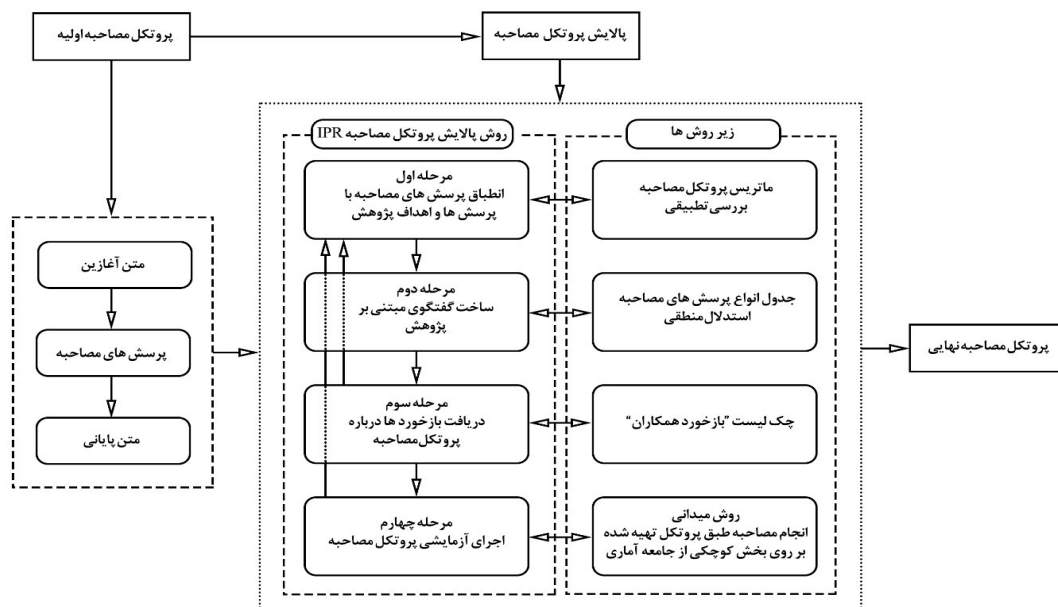
منبع: بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۴ به نقل از کاستیلو-مونتویا، ۲۰۱۶: ۸۲۵

گام چهارم: اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه

در این مرحله پژوهشگر پروتکل مصاحبه پالایش شده را برای گروهی از افراد به کار می‌برد که منعکس‌کننده ویژگی‌های جامعه هدف هستند (مکسول^{۱۵}، ۲۰۱۲). این مرحله که به نوعی شبیه‌سازی مصاحبه در شرایط واقعی است، به روش میدانی صورت پذیرفته و مصاحبه پالایش شده می‌تواند به‌صورت آزمایشی برای بخشی کوچکی از جامعه آماری انجام شود.

در این مرحله مصاحبه‌کننده، مصاحبه‌ها را در حال شبیه‌سازی ایجاد تفاهم، فرایند، رضایت، فضا، ضبط و زمان‌بندی اداره می‌کند. به واسطه اجرای آزمایشی، پژوهشگر متوجه خواهد شد مصاحبه حدوداً چه مدت به طول می‌انجامد و آیا مشارکت‌کنندگان می‌توانند به پرسش‌ها پاسخ دهند. از همه مهم‌تر مصاحبه آزمایشی به پژوهشگر کمک می‌کند تا مهارت مصاحبه و جریان گفت‌وگو را یاد بگیرد (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۹۵).

یک پروتکل مصاحبه شامل چهار بخش است که این چهار بخش در مرحله چهارم عملاً مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، تا پالایش ساختاری و محتوایی نهایی بر هر کدام از این بخش‌ها صورت پذیرد. این بخش‌ها به‌اختصار شامل پیش‌نیازهای مصاحبه از قبیل ابزار مناسب، مکان و زمان مناسب، متن شروع مصاحبه، پرسش‌ها، متن پایانی مصاحبه است. می‌توان جمع‌بندی روش‌شناسی این تحقیق را در نمودار شماره (۱) خلاصه نمود.

یافته‌ها و بحث

به‌منظور اجرای روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) از پروتکل مصاحبه برای موضوع « تحلیل فرآیند مشارکت اجتماعی در جهت دستیابی به الگویی برای برنامه‌ریزی راهبردی توسعه محله‌ای (مطالعه موردی: محله سرشور شهر مشهد) » استفاده می‌شود. در ادامه در قالب گام‌های روش پالایش پروتکل مصاحبه با پرسش‌های پژوهش و کلیات پژوهش در قالب متن آغازین پروتکل مصاحبه پرداخته می‌شود.

گام اول: انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های تحقیق

به‌منظور انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های تحقیق پرسش‌های مصاحبه مجزا از سؤالات پژوهش حول محور کلی پژوهش تهیه شده و سپس با روش بررسی تطبیقی متغیر محور به انطباق پرسش‌های مصاحبه با پرسش‌های تحقیق اقدام شود. در مصاحبه‌های بدون ساختار که مصاحبه با توجه به حالات مصاحبه‌شونده و روند گفتگو تدوین می‌شود می‌توان از این روش استفاده نمود. در ادامه به ماتریس پروتکل مصاحبه برای گام اول در این پژوهش پرداخته می‌شود.

سؤال ششم مصاحبه

حالا که موضوع گفتگو بین ما به سمت طرح‌های توسعه شهری رفت می‌تونم اضافه بکنم که یکی از تازه‌ترین انواع طرح‌ها طرح‌های استراتژیک یا به زبون خودمون راهبردی هست، تو این طرح‌ها میان یکسری استراتژی و راهبرد تعریف می‌کنن و می‌کن که این محله باید بر اساس این استراتژی‌ها اداره بشه و در آینده ساخته بشه، به نظر شما که عضوی از این محله هستی بهترین استراتژی استفاده از پتانسیل‌های مردم چیه که هم مشکلات محله رفع بشه و هم صدای مردم شنیده

سؤال هفتم مصاحبه

به نظرت اشکال مشارکت اجتماعی تو این محله چیه؟

سؤال هشتم

قبل اینکه مصاحبه رو جمع‌بندی کنیم، به عنوان سؤال آخر چندتا حرکت و رویداد تو این محله نام ببر که بشه به عنوان مشارکت اجتماعی حسابشون کرد

متن پایانی

با تشکر از شما مصاحبه ما در این جا به پایان می‌رسه، یک بار دیگه از شما به خاطر شرکت در این مصاحبه و توضیحاتی که دادید سپاسگزاری می‌کنم و مایلم که به اطلاعاتتون برسونم، از طریق آدرس ایمیل و شماره تلفنی که در اختیار شما قرار می‌گیره می‌تونید اگر توضیح اضافه‌ای داشتید و یا سؤال یا صحبتی به من اطلاع بدید.
با تشکر فراوان

گام دوم: ساخت گفتگویی مبتنی بر پژوهش^{۱۶}

در این گام از روش، برای تبدیل فرم پرسش‌ها، از ادبیات رسمی آکادمیک به یک گفتگوی روزمره (لو یانگ و همکاران، ۲۰۱۸: ۲۷۰۶) و برقراری تعادل میان این دو وجه مصاحبه، سعی شد پرسش‌ها به گونه‌ای متفاوت از پرسش‌های پژوهش نوشته شوند، همچنین سعی شد از پرسش‌های متنوع و برانگیزاننده استفاده شود. قواعد اجتماعی گفتمان روزمره در محدوده مورد مطالعه ریشه در فرهنگ ایرانی – اسلامی داشته رعایت آن بر عهده فرد مصاحبه‌شونده است. رعایت نکاتی از قبیل «سلام از کوچک‌تر است» یا ظرافت‌های برخورد کلامی به منظور هرچه نزدیک‌تر کردن روند مصاحبه به قواعد اجتماعی گفتمان روزمره مردم ساکن و مصاحبه‌شونده‌ها رعایت شد. توجه به رعایت قواعد اجتماعی در روند سؤالات و مصاحبه با پژوهش لو یانگ و همکاران در سال ۲۰۱۸ با عنوان «پالایش پروتکل مصاحبه: تنظیم دقیق سؤالات مصاحبه تحقیقات کیفی برای جمعیت‌های چندنژادی در مالزی» هم راستا است که در این تحقیق سعی شده به فرهنگ و قواعد اجتماعی افراد در تدوین سؤالات توجه شود. در ادامه انواع پرسش‌های مصاحبه در جدولی، به لحاظ نوع پرسش، توضیحات و سؤال مورد استفاده در متن مصاحبه مورد ارزیابی قرار گرفته است. جدول شماره (۵) نتایج این بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۵. بررسی نوع سؤالات مصاحبه

نوع پرسش	توضیحات	سؤال مصاحبه حاضر
پرسش‌های مقدماتی	پرسش‌های خنثی مبتنی بر اطلاعات عمومی مصاحبه‌شونده که تهدیدآمیز نیستند	سؤال اول و دوم مصاحبه (جدول شماره ۴)
پرسش‌های انتقالی	پرسش‌هایی که پرسش‌های مقدماتی را به پرسش‌های کلیدی مرتبط می‌کند.	سؤال سوم و چهارم مصاحبه (جدول شماره ۴)
پرسش‌های کلیدی	پرسش‌هایی که بیشترین ارتباط را با پرسش‌ها و اهداف مطالعه دارند	سؤال پنجم مصاحبه (جدول شماره ۴)
پرسش‌های پیگیرانه	پرسش‌هایی که به درخواست اطلاعات از شرکت‌کننده کمک می‌کند و جزئیات بیشتر و عمیق‌تری از شرکت‌کننده به دست می‌دهد	سؤال ششم مصاحبه (جدول شماره ۴)
پرسش‌های خاتمه‌دهنده	پرسش‌های ساده‌تری که به مشارکت‌کنندگان امکان می‌دهد تا مسائل پیگیری نشده (مواردی که در سؤالات قبلی پژوهشگر در ارتباط با موضوع مورد بحث مغفول مانده است) را مطرح کرده و فرصت خاتمه مصاحبه را فراهم می‌کند.	سؤال هفتم و هشتم مصاحبه (جدول شماره ۴)

گام سوم: دریافت بازخوردها^{۱۷}

برای دریافت بازخوردها چنانچه در روش‌شناسی مطرح شد از روش چک‌لیست استفاده می‌شود. از میان ۵ استاد انتخاب شده بازخوردها در بخش‌های ساختار پروتکل مصاحبه، نوشتن عبارت و پرسش‌های مصاحبه، طول مصاحبه و ادراک مطالب به قرار جدول زیر است. لازم به ذکر است که بازخوردهای به‌دست‌آمده در جدول شماره ۶ در پرسش‌های قسمت‌های قبلی لحاظ شده‌اند و این جدول نشان‌دهنده فرایند تولید پرسش‌ها است.

جدول ۶. نتایج بازخوردهای دریافت شده از اساتید بر روی پروتکل مصاحبه

ابعاد پروتکل مصاحبه	بله	خیر	بازخوردها به منظور بهبود	طریقه اعمال
ساختار پروتکل مصاحبه	-	-	-	-
پرسش‌های مقدماتی واقعاً طبیعی هستند	۵	۰	- مشارکت اجتماعی نیاز به زمان دارد بحث زمان را نیز در پرسش‌های مقدماتی لحاظ کنید	در سؤال شماره ۲ از پرسش‌های مصاحبه اعمال شد.
بیشتر پرسش‌ها، کلیدی بوده و بین پرسش‌های مقدماتی و پایانی قرار داده شده‌اند	-	-	- در سؤالات منظور از مشارکت رسمی و غیررسمی را توضیح دهید - مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بدون جهت‌گیری و هدایت در سؤال اطلاعات زمینه‌ای را برای آگاهی‌بخشی به مصاحبه‌شونده در اختیار قرار می‌دهد، که در پرسش‌های شما فرق بین رسمی و غیررسمی دیده نشده	در پرسش ۴ و ۵ و ۶ از پرسش‌های مصاحبه سعی شد در ارتباط با مفاهیمی که مورد پرسش واقع شده‌اند از قبیل مشارکت رسمی و غیررسمی و انواع آن، طرح‌های توسعه شهری و برنامه‌ریزی استراتژیک بازمان غیرآکادمیک و نزدیک به گفتگوی روزانه مطالب مطرح شود.
پرسش‌های پایانی مصاحبه بازتابی بوده و فرصتی به شرکت‌کننده برای به اشتراک گذاشتن نظرات نهایی‌اش را می‌دهند	۵	۰	- (به اساتید مورد نظر توضیح داده شد که این متن همان متن شروع مصاحبه است)	-
متنی کوتاه در سرتاسر پروتکل مصاحبه، انتقال سلیس و روان بین حوزه‌های موضوعی را فراهم می‌کند	۴	۱	- این متن به‌صورت جدا از متن آغازین و پایانی و پرسش‌ها به‌صورت کمکی با بزرگ نوشتن و هایلایت کردن کلیدواژه‌ها برای کمک به مصاحبه‌شونده تهیه بشود.	سعی شد متنی به‌صورت جدا با استفاده از مفهومی به نام سرنخ‌ها تهیه و در اختیار مصاحبه‌شونده قرار گیرد.
مصاحبه‌کننده، مصاحبه را با قدردانی و بیان قصدش از برقراری ارتباط بعدی و پیگیری تمام می‌کند	۵	۰	-	-
به طور کلی، مصاحبه برای بهبود جریان گفتگو سازمان‌یافته است.	۵	۰	-	-
نوشتن عبارات و پرسش‌های مصاحبه	-	-	-	-
پرسش‌ها/عبارات (به‌کاررفته در مصاحبه) خطای املائی ندارد	۵	۰	-	-
تنها یک پرسش در یک زمان پرسیده می‌شود	۵	۰	-	-
اغلب پرسش‌ها از شرکت‌کنندگان می‌خواهند احساسات و تجاربشان را توصیف کنند	۵	۰	- به‌منظور بهتر شدن کار از مصاحبه‌شونده بخواهید که با مدیران شهری و مسئولین هم‌زاد پنداری کرده و از نظر ایشان مردم محدوده رو سازماندهی بکنه	در پرسش ۵ و ۶ سعی شد است که این بازخورد رعایت شود
پرسش‌ها عمدتاً باز پاسخ هستند	۵	۰	-	-
پرسش‌ها به شیوه غیر قضاوتی نوشته شده‌اند	۱	۴	- در پرسشی که از کلمه وضع بد استفاده نمودید دارای بار منفی است - سؤالات دوباره بر اساس این شاخص چک بشوند - کلمه خوب و بد و زشت و زیبا و ازاین‌دست کلمات دارای بار معنایی هستند چک بشود. - بر اساس این شاخص دوباره چک بشود	کلمات دارای بار قضاوتی از متن مصاحبه حذف شده یا تغییر کرده است. یک سؤال مصاحبه با این مضمون حذف گردید. متن مصاحبه و پرسش‌ها بر اساس این بازخوردها دوباره بررسی شد و اصلاحات صورت گرفت
طول پروتکل مصاحبه	-	-	-	-
همه پرسش‌ها ضروری هستند	۵	۰	-	-
پرسش‌ها/عبارات مختصر هستند	۵	۰	-	-
ادراک مطالب	-	-	-	-
پرسش‌ها/عبارات عاری از زبان علمی هستند	۵	۰	-	-
درک پرسش‌ها/عبارات آسان است	۵	۰	- سعی شود پرسش‌ها به زبان عامه مردم نزدیک‌تر شود	-

گام چهارم: اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه

به‌منظور اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه تعداد ۵ نفر از افراد مطالعه موردی (محلۀ سرشور شهر مشهد) انتخاب شد. نکاتی که در ارتباط با اجرای واقعی مصاحبه در ارتباط با جامعه آماری محدوده مورد مطالعه، به شرح زیر است:

• در بعد ساختاری

زمان و مکان: حد امکان سعی شد که مصاحبه در مکانی آرام انجام گیرد و زمان مصاحبه از قبل با مشارکت‌کننده هماهنگ شد تا بهترین زمان برای انجام مصاحبه انتخاب شود.

ابزار و ادوات مصاحبه: استفاده از کارت مصاحبه، پرینت برگه‌ای جداگانه که شامل خلاصه‌ای از کار و سرنخ‌ها برای انجام بهتر مصاحبه، دستگاه ضبط صوت و کاغذ سفید جهت یادداشت برداری نکات مهم مصاحبه و استفاده از تایمر جهت کنترل زمان‌بندی مصاحبه می‌شود. در تمام تحقیقاتی که در ارتباط با نحوه ساخت و اجرای مصاحبه نگاشته شده است بر رعایت ابعاد ساختاری مصاحبه تأکید شده است (بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸، حافظ‌نیا، ۱۳۹۶، ایروینگ، ۲۰۰۶، کاستیلو-منتویا، ۲۰۱۶، لویانگ و همکاران، ۲۰۱۸).

• در بعد محتوایی

رضایت: بررسی رضایت شرکت‌کنندگان در مورد ضبط‌شدن صدا و ذکر نام. آگاه نمودن و بررسی داشتن رضایت و اطمینان به مصاحبه‌گر از اصول اخلاقی تحقیقات کیفی است که با نتایج تحقیق پتیلیا و همکاران^{۱۸} در سال ۲۰۲۰ با عنوان "تحقیقات کیفی: ملاحظات اخلاقی" مطابقت دارد.

تفاهم: صحبت ابتدایی به‌صورت شفاهی و کوتاه پیرامون موضوع پژوهش حاضر و همفکری اولیه با شرکت‌کننده. لازم به ذکر است که هیچ تعریف جهانی درباره تفاهم پاسخ‌دهنده در طی مصاحبه کیفی وجود ندارد؛ برخی نویسندگان مانند گودی و پاتر، تفاهم را به‌عنوان "بحث باز و صریح" دیده‌اند درحالی‌که دیگران مانند بلوم (۲۰۰۷) آن را به‌عنوان درجه پذیرش و مشارکت مصاحبه‌شونده برای یک پروژه پژوهشی دیده‌اند (رایان و دوندن، ۲۰۰۸، به نقل از بنی‌اسدی، صالحی، ۱۳۹۸: ۱۸۳).

پرسش‌ها: شروع رسمی مصاحبه و ضبط صدای شخص مصاحبه‌شونده و ایجاد گفتگویی بر اساس پژوهش.

متن پایانی: ضمن تشکر از مصاحبه‌شونده و پاسخ‌گویی به سؤالات ایشان اطلاعات تماس در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. قرار دادن اطلاعات تماس در متن پایانی به‌منظور روایی کار با تحقیق جاکوب و فرگوسن (۲۰۱۲) با عنوان "نوشتن پروتکل مصاحبه و ساخت مصاحبه: نکاتی برای دانشجویان" هم راستا است.

با انجام مصاحبه به‌صورت آزمایشی با تعداد ۵ نفر از جامعه آماری، مشخص شد که در ابعاد ساختاری پروتکل مصاحبه به لحاظ زمان‌بندی و مکان مصاحبه باید تجدیدنظر شده و مصاحبه‌ها کوتاه‌تر و از شرکت‌کننده از آمدن به مکانی آرام و دارای شرایط مصاحبه دعوت شود تا بهترین نتایج ممکنه حاصل شود.

در بعد محتوایی پروتکل مصاحبه حاضر مشکلی نداشته و تمام بخش‌های آن مورد تأیید و قابل فهم از سمت مشارکت‌کنندگان شناسایی شد.

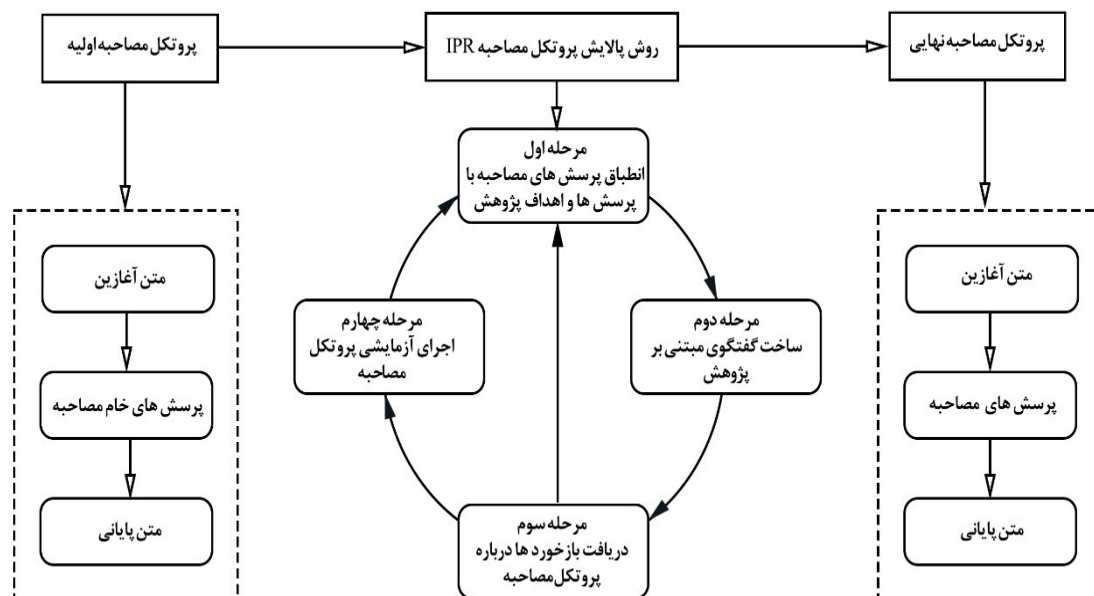
نتیجه‌گیری

مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته جز جدایی‌ناپذیر تحقیقات کیفی است. آگاهی از نحوه ساخت و تهیه پروتکلی برای تهیه و اجرای آن از ضروریات روایی و پایایی روش‌شناسی در تحقیقات کیفی به‌خصوص تحقیقات مصاحبه محور می‌باشد. روش پالایش پروتکل مصاحبه با تمرکز بر بخش محتوایی پروتکل مصاحبه سعی در اصلاح و پالایش مصاحبه به‌صورت فرایندی چرخه‌ای در طول تهیه مصاحبه دارد. این روش با نگاه به گذشته موضوع پژوهش از طریق انطباق‌پذیری سؤالات مصاحبه با سؤالات پژوهش سعی در رواسازی آن در آینده پژوهش کیفی و شرایط واقعی مصاحبه با جامعه آماری و گروه‌های هدف داشته و در این میان از نقطه نظر اساتید و گروهی مشابه گروه هدف بهره می‌برد. این فرایند چرخه‌ای در نمودار شماره (۲) قابل مشاهده است. تفاوت‌هایی در اجرای پالایش پروتکل

مصاحبه در این تحقیق و روش اصلی وجود دارد که به‌اختصار به آن می‌پردازیم چراکه می‌تواند نتایج این تحقیق را دست خوش تغییر ننماید از همین رو برای پایای این مقاله این تفاوت‌ها مورد بحث قرار می‌گیرد. اولین تغییر در گام سوم این روش به وجود آمد، در مقاله اصلی نوشته کاستیلو-مونتویا تأکید شده که از یک نفر همکار و یا یک گروه از افراد به‌عنوان گروه همکار، بخواهید که پروتکل مصاحبه را با صدای بلند خوانده و با صدای بلند فکر کنند، سپس بازخوردهای گفته شده ضبط یا یادداشت شوند، همچنین این کار توسط یک گروه آزمایشی از افرادی مشابه گروه هدف پژوهش که مصاحبه برای آن تهیه می‌شود، انجام شود و بازخوردها ضبط یا یادداشت شوند. ولی در این مقاله پروتکل مصاحبه برای ۵ نفر از اساتید شهرسازی ارسال شد و از ایشان خواسته شد که پروتکل مصاحبه تهیه شده را مطالعه و نظرشان را در قالب فایل صوتی و یا نوشتاری برای نگارنده ارسال کنند، این نظرات پیرامون شکل و ساختار پروتکل مصاحبه به لحاظ زمانی و نوشتاری و طول مصاحبه و ادبیات به کار رفته بوده است و همچنین از آنجا که تمام اساتید منتخب سابقه کار در موضوع مشارکت و روش تحقیق را داشته‌اند، نظرات ایشان در مورد محتوای سؤالات و اینکه چه پرسیده شود نیز در پروتکل مصاحبه اعمال شد.

دومین تغییر، در گام چهارم و اجرای آزمایشی پروتکل مصاحبه است، در متن مقاله اصلی نوشته کاستیلو-مونتویا برای اجرای مصاحبه در شرایط واقعی پیشنهاد می‌شود که از گروهی از افراد (۴-۵ نفر) مشابه گروه هدف پژوهش استفاده شود، در صورتی که در این مقاله از ۵ نفر از افراد گروه هدف رساله مصاحبه صورت گرفت و پروتکل مصاحبه به لحاظ ساختاری و محتوایی مورد بررسی واقع شد. نتایج این تحقیق نشان داد که با استفاده از روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) علاوه بر محتوای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و به‌خصوص پرسش‌های آن، ساختار پروتکل مصاحبه نیز اصلاح و پالایش می‌شود. این پالایش در مرحله بازخوردها (گام سوم) زمانی که پروتکل مصاحبه برای بازخوانی و گرفتن بازخورد توسط اساتید منتخب مورد بازبینی قرار می‌گیرد، علاوه بر محتوای مصاحبه، ساختار کلی آن نیز مورد پالایش قرار گرفته و بازخوردهای لازم در اختیار پژوهشگر قرار می‌گیرد. برای رواسازی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در روش‌های کیفی مبتنی بر مصاحبه پیشنهادات زیر ارائه می‌شود.

نمودار ۲. فرایند چرخه‌ای روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR)

- در بعد ساختاری به پژوهشگران توصیه می‌شود علاوه بر استفاده از ابزارهای چون کارت مصاحبه و ضبط صوت، از یک روش کدگذاری به‌منظور نظم‌بخشی به مصاحبات استفاده کنند

- در بعد ساختاری به پژوهشگران توصیه می‌شود که کامل ادب، نزاکت و متانت در گفتگو و احترام متقابل بین مصاحبه‌شونده و مصاحبه‌گر را رعایت کنند
- در بعد محتوایی اگر در پژوهشی از مصاحبه‌گر کمکی استفاده می‌کنید و یا به دلیل بزرگ بودن مطالعه از چند مصاحبه‌شونده استفاده می‌کنید، توصیه می‌شود که برای روایی بیشتر کار برای مصاحبه‌گرها حدامکان کلاس آموزشی گذاشته و یا اطلاعاتی پیرامون موضوع پژوهش و نحوه انجام پروتکل مصاحبه به صورت مکتوب یا در قالب فایل کامپیوتری قرار دهید.
- بیشتر مراحل انجام روش پالایش پروتکل مصاحبه (IPR) از طریق شبکه‌های اجتماعی و ارتباطات اینترنتی به منظور سرعت بخشی به روند جمع‌آوری اطلاعات امکان‌پذیر است و می‌توان از آن استفاده کرد.

تشکر و قدردانی

از جناب آقای دکتر کوروش افضل‌ی ریاست دانشکده هنر معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان و همچنین از دکتر جواد معین‌الدینی دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان برای راهنمایی و کمک در نگارش این مقاله کمال تشکر و قدردانی را دارم.

پی‌نوشت‌ها

۱. مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «تحلیل فرآیند مشارکت اجتماعی در جهت دستیابی به الگویی برای برنامه‌ریزی راهبردی توسعه محله‌ای (مطالعه موردی: محله سرشور شهر مشهد)» می‌باشد که با روش نظریه داده بنیاد انجام شده است.

- Interview protocol refinement
- Kaufmann & Barcomb
- Castillo-Montoya
- Dicicco-Bloom & Crabtree
- patton
- Pearse
- Umeokafor
- Maxwell
- Castillo-Montoya
- Inquiry-based conversation
- Feedbacks
- patton
- Castillo-Montoya
- Maxwell
- Inquiry-based conversation
- Feedbacks
- Pietila & el

فارسی

- بنی اسدی، علی، صالحی، کیوان، (۱۳۹۸)، «مقدمه‌ای بر اصول و فرآیند ساخت و رواسازی پروتکل مصاحبه» نامه آموزش عالی، دوره جدید، ساول دوازدهم، شماره ۴۶، تابستان ۱۳۹۸
- حافظنیا، محمدرضا، (۱۳۹۶)، «مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی (تجدید نظر اساسی با اضافات)» انتشارات سمت، چاپ بیست و سوم، تابستان ۱۳۹۶
- زنده بودی، فاطمه، (۱۳۸۹)، «معرفی و نقد روش مصاحبه عمقی» ماهنامه کتاب ماه علوم اجتماعی، سال چهاردهم، شماره ۲۵
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، (۱۳۹۴)، «روش‌های تحقیق در علوم رفتاری»، نشر آگه، چاپ بیست و هشتم، ۱۳۹۴
- عبدالحی، مرتضی، دوست‌محمدیان، اعظم، ایتھی، میترا، اسماعیلی، مینا، هوشیارراد، آناهیتا، (۱۳۹۳)، «اعتبارسنجی روش مصاحبه تلفنی با روش مصاحبه حضوری در پایش الگوی مصرف نان»، فصلنامه سلامت اجتماعی، سال یکم، شماره ۱
- معصومه، رامبد، (۱۳۹۷)، «مصاحبه: معمول‌ترین روش جمع‌آوری داده‌ها در تحقیق کیفی»، نشریه علوم پزشکی صدرا، دوره ۶، شماره ۴، پاییز ۱۳۹۷

انگلیسی

- Allison, M. (2013). Building Rapport through Power Questions. Retrieved March 21, 2016, from: <http://www.blog.ceo.ca/2013/10/02/building-rapport-throughpower-questions>
- Abdul-Majid, M. A. A., Othman, M., Mohamad, S. F., Lim, S. A. H., & Yusof, A. (2017). Piloting for interviews in qualitative research: Operationalization and lessons learnt. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(4), 1073-1080.
- Brown, D. A., Lamb, M. E., Lewis, C., Pipe, M. E., Orbach, Y., & Wolfman, M. (2013). The NICHD investigative interview protocol: an analogue study. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 19(4), 367.
- Castillo-Montoya, M. (2016). Preparing for Interview Research: The Interview Protocol Refinement Framework. *Qualitative Report*, 21(5).
- DiCicco- Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). Making Sense of Qualitative Research. *Medical Education*, 40, 314-321.
- Foot, M., Life, A., & Heep, U. (2012). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research.
- Jacob, S. A., & Furgerson, S. P. (2012). Writing interview protocols and conducting interviews: Tips for students new to the field of qualitative research. *Qualitative Report*, 17, 6.
- Kaufmann, A., Barcomb, A., & Riehle, D. (2020). Supporting Interview Analysis with Autocoding. In *Proceedings of the 53rd Hawaii International Conference on System Sciences*.
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An Interactive Approach* (3th Ed.). Los Angeles: Sage publications, Inc.
- Pietilä, A. M., Nurmi, S. M., Halkoaho, A., & Kyngäs, H. (2020). Qualitative Research: Ethical Considerations. In *The Application of Content Analysis in Nursing Science Research* (pp. 49-69). Springer, Cham.
- Pearse, N. (2019, June). An Illustration of Deductive Analysis in Qualitative Research. In *18th European Conference on Research Methodology for Business and Management Studies* (p. 264).

- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Robyn Burns, Karen A. Gallant, Lara Fenton, Catherine White & Barb Hamilton-Hinch (2020) The go-along interview: a valuable tool for leisure research. *Leisure Sciences*. 42:1, 51-68.
- Umeokafor, N., & Windapo, A. O. (2018). Understanding the underrepresentation of qualitative research approaches to built environment research in Nigeria. *International Journal of Construction Education and Research*. 14(3), 198-217.
- Yeong, M. L., Ismail, R., Ismail, N. H., & Hamzah, M. I. (2018). Interview protocol refinement: Fine-tuning qualitative research interview questions for multi-racial populations in Malaysia. *The Qualitative Report*. 23(11), 2700-2713.
- Sternberg, K. J., Lamb, M. E., Esplin, P. W., Orbach, Y., & Hershkowitz, I. (2002). Using a structure interview protocol to improve the quality of investigative interviews.
- Main, M. (2010). Adult attachment interview protocol. Retrieved October, 25, 2010.
- Gugiu, P. C., & Rodríguez-Campos, L. (2007). Semi-structured interview protocol for constructing logic models. *Evaluation and Program Planning*. 30(4), 339-350.
- Hershkowitz, I., Fisher, S., Lamb, M. E., & Horowitz, D. (2007). Improving credibility assessment in child sexual abuse allegations: The role of the NICHD investigative interview protocol. *Child Abuse & Neglect*. 31(2), 99-110.
- Lamb, M. E., Orbach, Y., Hershkowitz, I., Esplin, P. W., & Horowitz, D. (2007). A structured forensic interview protocol improves the quality and informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD Investigative Interview Protocol. *Child abuse & neglect*. 31(11-12), 1201-1231

Developing a semi-structured interview protocol using the interview protocol refinement method on the topic of social participation process analysis in urban development projects

Esmaeil Kalate Rahmani¹
Javad Moinaddini³

Korosh Afzali²

Received Date: 21 May 2023

Accepted Date: 09 September 2023

Abstract

Problem statement: Semi-structured interviews are among the most important components and tools of data collection in qualitative research. With the help of this tool, it is possible to communicate directly with the interviewee; and it is also possible to evaluate the perceptions, attitudes, interests and aspirations of the subjects more deeply. This article tries to develop a semi-structured interview protocol for the topic "Analysis of the social participation process in order to achieve a model for strategic planning of neighborhood development (Case study: Sarshor neighborhood of Mashhad)". Therefore, the main issue of this article is how to formulate a semi-structured interview protocol based on the conventional interview protocol refinement method (IPR). This method was first produced by Milagros Castillo-Montoya in 2016 in an article by this person. This model consists of four steps as follows. A- Ensure that the interview questions match the research questions. B- Building a research-based conversation (organizing an interview protocol to create a research-based conversation). C- Receiving feedback on the interview protocol. D- Test implementation of the interview protocol. Each of these steps includes the following methods that are used to set up and refine the interview protocol. Considering the importance of the interview method in obtaining in-depth qualitative data and due to the lack of information in the field of interviewing protocol for qualitative research and

1. PhD student in Urban Planning, Faculty of Art, Architecture and Urban Planning, Azad University, Kerman Branch
E-mail: Rahmani.abs@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Art, Architecture and Urban Planning, Islamic Azad University, Kerman Branch
E-mail: Kkafzali1@gmail.com

3. Associate Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Kerman Branch
E-mail: Javadmoinaddini@gmail.com

taking this process out of taste and directing the interview preparation process scientifically in the form of interview protocol. In this article, in addition to introducing the steps and sub-methods of each step in the interview protocol refinement (IPR) method, this method is used to compile an interview protocol.

Goals: This article was written with the aim of acquainting researchers with the method of refinement the interview protocol, and also one of the other purposes of this article is to cover more research tools in interview-based research. The development of a semi-structured interview protocol is based on the conventional interview protocol refinement method (IPR).

Method: In this paper, the interview refining method (IPR) is used to formulate the semi-structured interview protocol and its questions. This method consists of four steps, each of which includes the following methods. Stages and sub-methods of this method in the form of 1- Adaptation of interview questions to research questions (interview protocol matrix) 2- Making research-based dialogue (table of types of questions) 3- Receiving feedback (checklist) 4- Experimental implementation Interview protocol (field method).

Findings: Information obtained from the implementation of each step of the interview refining method, including changes in each step in the statistical community in proportion to the third step (5 specific to the research topic), the fourth stage (5 members of the statistical community)

Conclusions: In order to compile a good interview protocol, it is necessary to continuously review the set of structural and content criteria at the time of compiling the interview protocol with a four-step method of refining the interview protocol so that the interview is highly valid.

.Keywords: Deteriorated area, Urban Regeneration, Flagship Projects, faculty of Art & Architecture